SCIENCE HUB REVIEW
2026
Volume 1
Issue 5
www.sciencehubreview.uz
ILMIY ELEKTRON JURNAL

PROFILAKTIKA INSPEKTORLARINING G‘AYRIIJTIMOIY XULQ-ATVORLI SHAXSLAR BILAN ISHLASH FAOLIYATIDA PROFILAKTIK CHORA-TADBIRLARNI TAKOMILLASHTIRISH

Murodaliyev Azizbek Xojiakbar o‘g‘li

O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi 3-kurs 319-guruh kursanti

Annotatsiya

Mazkur ishda profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyatida profilaktik chora-tadbirlarni takomillashtirish masalalari yoritilgan. Tadqiqotda g‘ayriijtimoiy xulq-atvorning oldini olish, bunday shaxslarni aniqlash va ular bilan individual profilaktik ishlarni tashkil etishning huquqiy hamda amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Shuningdek, profilaktika inspektorlarining mahalla, davlat organlari, ta’lim muassasalari, fuqarolik jamiyati institutlari va boshqa subyektlar bilan hamkorligini samarali tashkil etish masalalariga e’tibor qaratilgan.

Kalit so‘zlar

profilaktika inspektori, g‘ayriijtimoiy xulq-atvor, profilaktik chora-tadbirlar, individual profilaktika, profilaktik hisob, huquqbuzarliklar profilaktikasi, mahalla, profilaktik ta’sir, hamkorlik.

Аннотация

В данной работе рассматриваются вопросы совершенствования профилактических мер в деятельности инспекторов профилактики по работе с лицами, имеющими антиобщественное поведение. В исследовании анализируются правовые и практические аспекты предупреждения антиобщественного поведения, выявления таких лиц и организации с ними индивидуальной профилактической работы. Особое внимание уделяется вопросам эффективного взаимодействия инспекторов профилактики с органами государственной власти, органами самоуправления граждан, образовательными учреждениями, институтами гражданского общества и другими субъектами профилактики.

Ключевые слова

инспектор профилактики, антиобщественное поведение, профилактические меры, индивидуальная профилактика, профилактический учет, профилактика правонарушений, махалля, профилактическое воздействие, взаимодействие.

Abstract

This study examines the improvement of preventive measures in the activities of prevention inspectors working with individuals exhibiting antisocial behavior. The research analyzes the legal and practical aspects of preventing antisocial behavior, identifying such individuals, and organizing individual preventive work with them. Particular attention is paid to the effective cooperation of prevention inspectors with government authorities, citizens' self-government bodies, educational institutions, civil society organizations, and other entities involved in prevention activities.

Keywords

prevention inspector, antisocial behavior, preventive measures, individual prevention, preventive registration, crime prevention, mahalla, preventive intervention, cooperation.

Mamlakatimizda huquq-tartibotni ta'minlash, fuqarolarning huquq va erkinliklarini himoya qilish, jamiyatda qonuniylik va huquqiy madaniyatni yuksaltirish hamda huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Ayniqsa, huquqbuzarliklarning sodir etilishiga sabab bo‘luvchi omillarni o‘z vaqtida aniqlash, g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan individual profilaktik ishlarni samarali tashkil etish va ularning jamiyatga moslashuvini ta'minlash profilaktika faoliyatining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Huquqbuzarliklar profilaktikasini samarali tashkil etishda profilaktika inspektorlarining o‘rni alohida ahamiyatga ega. Chunki profilaktika inspektori aholi bilan bevosita ishlaydigan, hududdagi ijtimoiy muhitni o‘rganadigan, huquqbuzarlik sodir etishga moyil bo‘lgan yoki g‘ayriijtimoiy xulq-atvor namoyon qilayotgan shaxslarni aniqlaydigan hamda ular bilan individual profilaktik tadbirlarni amalga oshiradigan vakolatli subyektlardan biridir. Shu sababli profilaktika inspektorlarining mazkur yo‘nalishdagi faoliyatini takomillashtirish huquqbuzarliklarning oldini olish tizimining samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. G‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash jarayoni faqatgina huquqiy ta'sir choralarini qo‘llash bilan cheklanib qolmasdan, shaxsning xulq-atvoriga ta'sir etuvchi ijtimoiy, ma'naviy, psixologik va oilaviy omillarni aniqlashni ham talab etadi. Bunday shaxslar bilan individual profilaktik ishlarni tashkil etishda ularning turmush sharoiti, oilaviy muhiti, bandlik holati, ta'lim darajasi, ijtimoiy aloqalari va huquqbuzarlik sodir etishga sabab bo‘lishi mumkin bo‘lgan boshqa omillarni kompleks o‘rganish muhimdir. Mazkur yondashuv profilaktik chora-tadbirlarning manzilli va samarali bo‘lishini ta'minlash imkonini beradi.

Bugungi kunda profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyatida individual yondashuvni kuchaytirish, profilaktik tadbirlarning samaradorligini baholash, turli davlat organlari va jamoat tashkilotlari bilan hamkorlikni takomillashtirish, zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish hamda profilaktik ta’sir choralarini shaxsning individual xususiyatlaridan kelib chiqib belgilash dolzarb masalalardan hisoblanadi. Shuningdek, huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olishda mahalla institutining imkoniyatlaridan samarali foydalanish, oilaviy va ijtimoiy muhitni sog‘lomlashtirish, bandlikni ta’minlash, ta’lim va tarbiya jarayonlarini kuchaytirish hamda profilaktika inspektorlarining boshqa subyektlar bilan hamkorligini tizimli yo‘lga qo‘yish muhim ahamiyat kasb etadi. Bunday kompleks yondashuv g‘ayriijtimoiy xulq-atvorning sabab va shart-sharoitlarini bartaraf etishga hamda shaxsning ijtimoiy moslashuvini yaxshilashga yordam beradi. Mazkur mavzuning dolzarbligi shundan iboratki, g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan profilaktik ishlarni to‘g‘ri tashkil etish nafaqat alohida shaxs tomonidan huquqbuzarlik sodir etilishining oldini olish, balki hududda jinoyatchilik va boshqa huquqbuzarliklarning umumiy darajasini kamaytirishga qaratilgan kompleks chora-tadbirlarning muhim tarkibiy qismi hisoblanadi. Shu nuqtayi nazardan, profilaktika inspektorlarining ushbu yo‘nalishdagi faoliyatini ilmiy va amaliy jihatdan o‘rganish, mavjud muammolarni aniqlash hamda profilaktik chora-tadbirlarni takomillashtirishga qaratilgan takliflarni ishlab chiqish muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega. Tadqiqotning maqsadi profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyatini o‘rganish, mavjud muammolarni aniqlash hamda profilaktik chora-tadbirlarning samaradorligini oshirishga qaratilgan ilmiy-amaliy taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat. Tadqiqotning vazifalari quyidagilardan iborat:

– g‘ayriijtimoiy xulq-atvor tushunchasi va uning huquqiy mazmunini o‘rganish;

– g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslarni aniqlash va ular bilan profilaktik ishlarni tashkil etish tartibini tahlil qilish;

– profilaktika inspektorlarining individual profilaktik faoliyatini o‘rganish;

– profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirishda mavjud muammo va kamchiliklarni aniqlash;

– profilaktika inspektorlarining davlat organlari, mahalla va boshqa profilaktika subyektlari bilan hamkorligini tahlil qilish;

– g‘ayriijtimoiy xulq-atvorning oldini olishga qaratilgan profilaktik chora-tadbirlarni takomillashtirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqish.

Tadqiqotning obyekti profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash jarayonida amalga oshiriladigan profilaktik faoliyat hisoblanadi. Tadqiqotning predmeti g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan individual profilaktik ishlarni tashkil etishning huquqiy, tashkiliy va amaliy jihatlari, shuningdek, mazkur faoliyatni takomillashtirishga qaratilgan chora-tadbirlar tizimidan iborat.

Profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish masalasi huquqbuzarliklar profilaktikasining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Mazkur masala huquqshunoslik, kriminologiya, profilaktika faoliyati, psixologiya va ijtimoiy ish kabi fanlar doirasida turli jihatlardan o‘rganilgan. Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, tadqiqotchilar asosan huquqbuzarliklarning sabab va shart-sharoitlarini aniqlash, profilaktika subyektlarining vakolatlari, individual profilaktika, xavf guruhidagi shaxslar bilan ishlash va idoralararo hamkorlik masalalariga e’tibor qaratganlar. Huquqbuzarliklar profilaktikasining huquqiy asoslarini belgilovchi asosiy manbalardan biri O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonunidir. Mazkur qonunda huquqbuzarliklar profilaktikasining asosiy tushunchalari, prinsiplari, subyektlari va ularning vakolatlari, umumiy hamda maxsus profilaktika, individual profilaktika, ijtimoiy reabilitatsiya va ijtimoiy moslashtirishning huquqiy asoslari belgilangan. Qonunda g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan individual profilaktik ish olib borishda shaxsning individual xususiyatlari, turmush sharoiti va ijtimoiy muhitini hisobga olish zarurligi belgilangan. Bu esa profilaktik chora-tadbirlarni bir xil shaklda emas, balki har bir shaxsning xususiyatlaridan kelib chiqib tashkil etish zarurligini ko‘rsatadi. Ilmiy tadqiqotlarda profilaktika inspektorlarining faoliyati huquqbuzarliklarning oldini olishning bevosita amaliy mexanizmi sifatida baholanadi. Tadqiqotchilar profilaktika inspektorining xizmat hududidagi ijtimoiy va kriminogen vaziyatni o‘rganishi, huquqbuzarlik sodir etishga moyil shaxslarni aniqlashi, ularning xulq-atvoriga ta’sir

etuvchi sabab va shart-sharoitlarni o‘rganishi hamda tegishli profilaktik chora-tadbirlarni belgilashi zarurligini ta’kidlaydilar. Bunday faoliyatning samaradorligi, avvalo, hududdagi muammolarni o‘z vaqtida aniqlash va individual yondashuvni ta’minlash bilan bog‘liq. Ayrim tadqiqotlarda g‘ayriijtimoiy xulq-atvorning shakllanishiga ta’sir qiluvchi ijtimoiy omillarga alohida e’tibor qaratilgan. Jumladan, oiladagi nosog‘lom muhit, ishsizlik, ta’lim va tarbiya jarayonidagi kamchiliklar, ijtimoiy nazoratning sustligi, salbiy ijtimoiy muhit hamda shaxsning muayyan hayotiy muammolari g‘ayriijtimoiy xulq-atvor shakllanishiga ta’sir qiluvchi omillar sifatida ko‘rsatiladi. Shu sababli profilaktika inspektorining faoliyati faqat huquqiy ta’sir choralarini qo‘llash bilan cheklanmasdan, mazkur omillarni aniqlash va ularni bartaraf etishga qaratilgan kompleks choralarni ham qamrab olishi lozim.

Individual profilaktika masalasiga bag‘ishlangan ilmiy ishlarda shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvning ahamiyati alohida qayd etiladi. Bunda shaxsning yoshi, oilaviy holati, bandligi, ta’lim darajasi, ijtimoiy muhiti, avvalgi xulq-atvori va boshqa individual xususiyatlarini hisobga olish orqali profilaktik ta’sirning maqbul shakllarini tanlash muhim hisoblanadi. Mazkur yondashuv profilaktik tadbirlarning manzilliligini ta’minlash bilan birga, shaxsning jamiyatga qayta moslashishiga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatishi mumkin. So‘nggi yillarda olib borilgan tadqiqotlarda profilaktika faoliyatida zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish masalalariga ham e’tibor kuchaymoqda. Axborot-tahliliy tizimlardan foydalanish orqali hududdagi huquqbuzarliklar holatini tahlil qilish, xavf omillarini aniqlash, profilaktik hisobdagi shaxslar to‘g‘risidagi ma’lumotlarni tizimlashtirish va profilaktik tadbirlarning natijalarini monitoring qilish imkoniyatlari kengayadi. Bunday texnologiyalardan foydalanish profilaktika inspektorining qaror qabul qilish jarayonini axborot bilan ta’minlashga xizmat qilishi mumkin. Adabiyotlarda profilaktika inspektorlarining boshqa profilaktika subyektlari bilan hamkorligi ham muhim yo‘nalish sifatida ko‘rib chiqilgan. Xususan, mahalla, ta’lim muassasalari, sog‘liqni saqlash tizimi, bandlik organlari, xotin-qizlar va yoshlar bilan ishlovchi tuzilmalar hamda jamoat tashkilotlari bilan hamkorlik qilish g‘ayriijtimoiy xulq-atvorning sabab va shart-sharoitlarini kompleks bartaraf etish imkonini beradi. Shu bilan birga, hamkorlikning samaradorligi har bir subyektning

vakolati va vazifalarini aniq belgilash, axborot almashinuvi va amalga oshirilgan chora-tadbirlarning natijalarini o‘zaro nazorat qilishga bog‘liq. Ilmiy adabiyotlarni umumlashtirish natijasida shuni qayd etish mumkinki, profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyatida huquqiy, tashkiliy, ijtimoiy va individual-psixologik yondashuvlarni o‘zaro uyg‘unlashtirish zarur. Mavjud tadqiqotlarda mazkur faoliyatning ayrim jihatlari yetarlicha o‘rganilgan bo‘lsa-da, profilaktik chora-tadbirlarning samaradorligini kompleks baholash, individual xavf omillariga asoslangan profilaktik yondashuvni kuchaytirish va profilaktika subyektlari o‘rtasidagi hamkorlik mexanizmlarini takomillashtirish masalalari qo‘shimcha ilmiy tadqiqotlarni talab qiladi. Shundan kelib chiqib, mazkur tadqiqotda profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyatining mavjud holatini o‘rganish, amaliyotdagi muammolarni aniqlash hamda profilaktik chora-tadbirlarning samaradorligini oshirishga qaratilgan tashkiliy-huquqiy va amaliy takliflarni ishlab chiqishga e’tibor qaratiladi.

Tadqiqotda profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyatini o‘rganishda tizimli, qiyosiy-huquqiy, tahlil va sintez, kuzatish hamda statistik tahlil usullaridan foydalanildi. Normativ-huquqiy hujjatlar va ilmiy adabiyotlar o‘rganilib, profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirish amaliyoti tahlil qilindi. Olingan natijalar asosida mavjud muammolar aniqlanib, profilaktik faoliyat samaradorligini oshirishga qaratilgan taklif va tavsiyalar ishlab chiqildi.

Profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyati huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olishda muhim ahamiyatga ega ekanligini ko‘rsatadi. Mazkur faoliyatning samaradorligi, avvalo, g‘ayriijtimoiy xulq-atvorning sabab va shart-sharoitlarini o‘z vaqtida aniqlash, shaxsning individual xususiyatlarini hisobga olish hamda unga nisbatan tegishli profilaktik ta’sir choralarini tanlashga bog‘liq. Tahlillar shuni ko‘rsatadiki, g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlashda faqat huquqiy ta’sir choralaridan foydalanish yetarli emas. Shaxsning oilaviy, ijtimoiy va moddiy sharoiti, bandligi, ta’lim darajasi, atrof-muhitining ta’siri kabi omillarni ham hisobga olish zarur. Shu sababli profilaktika inspektorining faoliyati individual yondashuv asosida tashkil etilganda profilaktik tadbirlarning manzilliligi va

samaradorligi oshadi. Individual profilaktik suhbat, ogohlantirish, profilaktik kuzatuv, oilaviy va ijtimoiy muhitni o‘rganish kabi tadbirlarning amaliy ahamiyati aniqlandi. Biroq ushbu tadbirlarni amalga oshirishda ayrim hollarda ularning shaxsning real muammolari va ehtiyojlariga yetarlicha moslashtirilmasligi profilaktik ishlarning natijadorligini pasaytirishi mumkin. Shu nuqtayi nazardan, har bir shaxs bo‘yicha individual profilaktik reja ishlab chiqish va uning bajarilishini muntazam monitoring qilish maqsadga muvofiq. Muhokamalar natijasida profilaktika inspektorining boshqa profilaktika subyektlari bilan hamkorligi ham muhim omil ekanligi aniqlandi. G‘ayriijtimoiy xulq-atvorning sabablarini bartaraf etish ko‘pincha birgina huquqni muhofaza qiluvchi organning imkoniyatlari bilan cheklanmaydi. Mahalla, ta’lim muassasalari, bandlik organlari, sog‘liqni saqlash tizimi, yoshlar va xotin-qizlar bilan ishlovchi tuzilmalar hamda jamoatchilik bilan hamkorlik qilish kompleks profilaktik ta’sirni ta’minlaydi. Ayniqsa, mahalla darajasida profilaktika inspektori va boshqa mutasaddi subyektlarning o‘zaro hamkorligini kuchaytirish g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslarni aniqlash, ularning muammolarini o‘rganish va tegishli yordam choralarini belgilash imkonini beradi. Bunda hamkorlik faqat ma’lumot almashish bilan cheklanmasdan, muayyan shaxsga nisbatan birgalikda ishlab chiqilgan profilaktik chora-tadbirlarni amalga oshirishni ham qamrab olishi lozim.

Tadqiqot natijalaridan yana biri profilaktik faoliyatda zamonaviy axborot texnologiyalaridan foydalanish zarurligini ko‘rsatadi. Axborotlarni tizimlashtirish, shaxslarning profilaktik holatini monitoring qilish, hududdagi huquqbuzarliklar dinamikasini tahlil qilish va xavf omillarini aniqlash profilaktika inspektorining faoliyatini yanada manzilli tashkil etish imkonini beradi. Shu bilan birga, axborotlardan foydalanishda qonunchilikda belgilangan shaxsga doir ma’lumotlarni himoya qilish talablariga rioya etilishi muhimdir. Profilaktik chora-tadbirlarning samaradorligini baholash masalasi ham alohida ahamiyatga ega. Faqat amalga oshirilgan tadbirlar sonini hisobga olish profilaktik faoliyatning haqiqiy natijasini to‘liq aks ettirmaydi. Shu sababli profilaktikaning natijadorligini baholashda shaxsning xulq-atvoridagi o‘zgarishlar, takroriy huquqbuzarliklarning oldini olish, ijtimoiy moslashuv darajasi, bandlik holati va oilaviy muhitning barqarorlashuvi kabi mezonlarni ham hisobga olish maqsadga

muvofiq. Umuman olganda, tadqiqot natijalari g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlashda profilaktik faoliyatni “aniqlash–o‘rganish–individual ta’sir–ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash–monitoring” tamoyili asosida tashkil etish zarurligini ko‘rsatadi. Bunday yondashuv profilaktika inspektorining faoliyatini faqat huquqbuzarlik sodir etilishining oldini olish bilan cheklab qolmasdan, shaxsni ijtimoiy muhitga moslashtirish va g‘ayriijtimoiy xulq-atvorning takrorlanishiga sabab bo‘luvchi omillarni bartaraf etishga yo‘naltirish imkonini beradi. Shu asosda profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish uchun individual profilaktik yondashuvni kuchaytirish, profilaktika subyektlari o‘rtasidagi hamkorlikni tizimlashtirish, zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish va profilaktik tadbirlarning natijadorligini aniq mezonlar asosida baholash maqsadga muvofiq hisoblanadi.

Tadqiqot natijalari asosida profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyatini takomillashtirish yuzasidan quyidagi takliflar ishlab chiqildi:

1. G‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlashda **individual yondashuvni kuchaytirish** va har bir shaxsning xulq-atvoriga ta’sir qiluvchi sabab hamda omillarni alohida o‘rganish lozim.

2. Profilaktik chora-tadbirlarni belgilashda shaxsning oilaviy, ijtimoiy, iqtisodiy va ma’naviy holatini hisobga olgan holda **individual profilaktik reja** ishlab chiqish amaliyotini takomillashtirish maqsadga muvofiq.

3. Profilaktika inspektorlarining mahalla, bandlik, ta’lim, sog‘liqni saqlash va ijtimoiy himoya subyektlari bilan **idoralararo hamkorligini kuchaytirish** zarur. Bu g‘ayriijtimoiy xulq-atvorning sabablarini kompleks bartaraf etish imkonini beradi.

4. Profilaktik faoliyatda zamonaviy **axborot-tahliliy texnologiyalardan** keng foydalanish, shaxslar to‘g‘risidagi ma’lumotlarni tizimlashtirish va xavf omillarini barvaqt aniqlash mexanizmlarini rivojlantirish lozim.

5. Profilaktik tadbirlarning samaradorligini faqat amalga oshirilgan tadbirlar soni bilan emas, balki shaxsning xulq-atvoridagi ijobiy o‘zgarishlar, ijtimoiy moslashuvi va takroriy huquqbuzarliklarning oldini olish natijalari asosida baholash maqsadga muvofiq.

6. Profilaktika inspektorlarining **psixologik, pedagogik va kommunikativ ko‘nikmalarini rivojlantirish** bo‘yicha muntazam malaka oshirish mashg‘ulotlarini kuchaytirish zarur.

Profilaktika inspektorlarining g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlash faoliyati huquqbuzarliklarning barvaqt oldini olish tizimining muhim tarkibiy qismi ekanligi aniqlandi. Mazkur faoliyatning samaradorligi shaxsni o‘z vaqtida aniqlash, uning xulq-atvoriga ta’sir etuvchi sabab va shart-sharoitlarni o‘rganish hamda individual profilaktik ta’sir choralarini to‘g‘ri tanlash bilan chambarchas bog‘liq. Tadqiqot shuni ko‘rsatdiki, g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlashda faqat nazorat va huquqiy ta’sir choralariga tayanish yetarli emas. Profilaktik faoliyat huquqiy, ijtimoiy, psixologik va tashkiliy choralarni o‘zida mujassam etgan kompleks yondashuv asosida tashkil etilishi lozim. Shuningdek, profilaktika inspektorlarining mahalla va boshqa profilaktika subyektlari bilan hamkorligini kuchaytirish, individual profilaktik ishlarning manzilliligini oshirish, zamonaviy axborot texnologiyalaridan samarali foydalanish hamda profilaktik tadbirlarning natijadorligini aniq mezonlar asosida baholash ushbu faoliyatni yanada takomillashtirish imkonini beradi.

Umuman olganda, g‘ayriijtimoiy xulq-atvorli shaxslar bilan ishlashni **erta aniqlash, individual yondashuv, profilaktik ta’sir, ijtimoiy qo‘llab-quvvatlash va muntazam monitoring** tamoyillari asosida tashkil etish huquqbuzarliklarning oldini olish samaradorligini oshirishga xizmat qiladi. Mazkur yo‘nalishlarni amaliyotga izchil joriy etish profilaktika inspektorlarining faoliyatini takomillashtirish va hududlarda barqaror ijtimoiy muhitni ta’minlashga yordam beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. – Toshkent: O‘zbekiston, 2023.

2. O‘zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to‘g‘risida”gi Qonuni, 2014-yil 14-may, O‘RQ-371-son.

3. O‘zbekiston Respublikasining “Ichki ishlar organlari to‘g‘risida”gi Qonuni, 2016-yil 16-sentabr, O‘RQ-407-son.

4. O‘zbekiston Respublikasining Jinoyat kodeksi. – Toshkent: Adolat, amaldagi tahrir.

5. O‘zbekiston Respublikasining Ma’muriy javobgarlik to‘g‘risidagi kodeksi. – Toshkent: Adolat, amaldagi tahrir.

6. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ichki ishlar organlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi bo‘linmalari faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi qarori, 2017-yil 18-aprel, PQ-2896-son.

7. O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi va jinoyatchilikka qarshi kurashish tizimini yanada takomillashtirish chora-tadbirlari to‘g‘risida”gi hujjatlari.

8. Qushboqov S., Toliboyev S. Profilaktika inspektorlarining huquqbuzarliklar profilaktikasi sohasidagi faoliyatining huquqiy asoslari // Ilmiy maqolalar to‘plami. – Toshkent, 2025.

9. Vahobjonov D.D., Diniqulov S.Sh. Profilaktika inspektorlarining profilaktik hisobdagi shaxslar bilan ishlash faoliyatining tashkiliy-huquqiy asoslari. – 2025.

10. Axrorxodjayeva S.M. Profilaktika inspektorining huquqbuzarlik sodir etish ehtimoli yuqori bo‘lgan shaxslar bilan ishlash faoliyatining ayrim jihatlari. – 2026.

11. Abduxalilov X.D., Ismoilov I.A. Profilaktika inspektorining huquqbuzarliklarning viktimologik profilaktikasini tashkil etishda mahalla bilan hamkorligi masalalari. – 2024.

12. O‘zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi. Huquqbuzarliklar profilaktikasi bo‘yicha uslubiy tavsiyalar. – Toshkent.

13. Karimov I. Huquqni muhofaza qiluvchi organlar faoliyatida huquqbuzarliklar profilaktikasining o‘rni. – Toshkent.

14. Ismoilov I.A., Ziyodullayev M.Z. Huquqbuzarliklar profilaktikasi: nazariya va amaliyot. – Toshkent.

15. Kriminologiya: darslik / Mas’ul muharrir I. Ismoilov. – Toshkent: O‘zbekiston Respublikasi IIV Akademiyasi, 2020.